

İNSAN VE TOPLUM BİLİMLERİ
ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

Cilt / Vol: 6, Sayı/Issue: 5, 2017

Sayfa: 2630-2646

Received/Geliş: Accepted/Kabul:

[05-10-2017] – [25-11-2017]

Evlilikte Algılanan Sorun Çözme Becerileri ve Evlilik Doyumu

Meryem VURAL BATIK

Öğr.Gör.Dr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi

Lecturer, PhD., Ondokuz Mayıs University, Faculty of Education

orcid.org/0000-0002-7836-7289

meryem.vural@omu.edu.tr

Melek KALKAN

Prof.Dr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi

Prof. PhD., Ondokuz Mayıs University, Faculty of Education

orcid.org/0000-0002-1280-5952

mkalkan@omu.edu.tr

Öz

Bu araştırma evlilikte algılanan sorun çözme becerilerini ve evlilik doyumunu etkileyen değişkenleri belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 187 evli birey oluşturmaktadır. Veriler Evlilik Yaşamı Ölçeği ve Evlilikte Sorun Çözme Ölçeği ile toplanmıştır. Evlilik doyumunu yordayan değişkenleri belirlemek için çoklu regresyon ve adımsal regresyon analizi yapılmıştır. Elde edilen bulgulara göre evli bireylerin evlilik doyumlarını sırasıyla "evlilikte sorun çözme, evlilik süresi ve algılanan ekonomik durum" değişkenlerinin anlamlı olarak yordadığı belirlenmiştir. Oluşturulan modelleri test etmek için yapılan yol analizi sonucunda ise sorun çözme becerilerinin evlilik doyumuna etkisine ilişkin model anlamlı bulunmamış; evlilik doyumunun sorun çözme becerilerine etkisini içeren model ise iyi uyum göstermiştir. Bu doğrultuda evlilik doyumunun evlilikte sorun çözme becerilerini etkilediği belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Evlilik, Evlilik Doyumu, Sorun Çözme, Çatışma Yönetimi, Beceri.

Perceived Marital Problem-Solving Skills and Marital Satisfaction

Abstract

The aim of this research was to determine the variables that affect the perceived problem-solving skills in marriage and marital satisfaction. The study group consisted of 187 married individuals. The data were collected by the Marital Life Scale and Marital Problem-Solving Scale. Multiple regression analysis and stepwise regression analysis were performed to determine variables that predict marital satisfaction. According to the findings, the variables of problem solving skills, marriage duration and perceived economic situation have predictive effects on marital satisfaction. As a result of path analysis to test the generated models, there was no meaningful model for the effect of problem solving skills on marital satisfaction, whereas the model for the effect of marital satisfaction on problem solving skills revealed good fit indices. It has been determined that marital satisfaction affects marital problem-solving skills.

Keywords: Marriage, Marital Satisfaction, Problem Solving, Conflict Management, Skill.

Giriş

Günümüzde boşanmaların artması, araştırmacıları evlilik ilişkilerini incelemeye yöneltmiştir. Bireyler evlilik yaparak, cinsel yaşamın sağlıklı olarak devam etmesi, soyun devamlılığın sağlanması, cinsiyet rollerinin ve iş bölümünün belirlenmesi, ekonomik üretim ve tüketim etkinliklerinin düzenlenmesi gibi temel işlevleri yerine getirmektedir (Özgüven, 2000). Başarılı bir evlilik eşlere duygusal, sosyal ve fiziksel yakınlığı sağlamaktadır. Mutlu evliliklerde, evlilik doyumundan ve evlilik başarısından söz etmek mümkün olmaktadır (Çağ, 2011).

Bireylerin evlilikte ihtiyaç duydukları temel konular çevresel ve kişisel boyutta değerlendirilmektedir. Eşlerin alınan kararlara eşit katılımı, baskınlığı, sorunları birbirleriyle paylaşmaları, gelir ve iş gibi ihtiyaçlar çevresel; eşlerin iletişim, sevgiyi gösterme ve kendini ifade etme biçimleri ve cinsel doyum gibi ihtiyaçlar ise kişisel ihtiyaçlar olarak kabul edilmektedir. Evlilik doyumunu ise bireylerin hem çevresel hem de kişisel boyutlardan elde ettikleri psikolojik tatmin olarak tanımlanmaktadır (Sokolski ve Hendrick, 1999). Çiftler yaşamın farklı alanlarında kendilerine özgü hedefler belirlemekte ve bu hedeflere ulaştıklarında ise elde ettikleri memnuniyet düzeyleri, çiftin evliliklerinde aldıkları doyum hakkında bilgi vermektedir (Burr, 1970). Kısaca evlilik doyumunun bireyin evliliği hakkında duygu ve düşüncelerini içerdiği ve bireyin evlilik ilişkisinden memnuniyet durumu olduğu söylenebilir.

Evlilik ilişkisinin uzun ömürlü olmasında evlilik doyumunun ne derecede ve nasıl arttığı ya da azaldığı önemli olmaktadır. Uzun dönemli araştırmalara göre, başlangıçta yüksek olan evlilik doyumunu, çocukların doğumundan sonra hızlı bir şekilde düşmekte (Lindahl, Clements ve Markman, 1998; Vaillant ve Vaillant, 1993), çocuklar ergenliğe ulaştıklarında evlilik doyumunu en düşük seviyeye ulaşmakta ve çocukların evden ayrılmasından ve çiftlerin emekli olmasından sonra evlilik doyumunu yeniden artmaktadır (Bradbury, Fincham ve Beach, 2000). Bununla beraber evlilik doyumunda değişiklik olmadığını belirten çiftler de bulunmaktadır (Cox, Paley, Burchinal ve Payne, 1999; Tucker ve Aron, 1993; White ve Booth, 1985).

Evlilik doyumunu etkileyen birçok etmen olmakla birlikte, en önemli faktörlerden biri partnerlerin evlilikte sorun çözme becerilerine ne derece sahip olduklarıdır. En az iki bireyin bulunduğu her ilişkide çatışma olması kaçınılmazdır (Stinson vd., 2017). Çatışma, iki veya daha fazla birey arasında ortaya çıkan ve kişinin amaçlarını gerçekleştirmesine müdahale edildiğini ve kabul edilmediğini hissettiği durumlarda olumsuz duygusal tepkilerin sergilendiği dinamik bir süreç olarak tanımlanmaktadır (Barki ve Harwick, 2004). Çatışma, her ne kadar olumsuz bir süreç olarak algılsa da (Ting-Toomey vd., 2000), evlilik ilişkisinde anlaşmazlıkların ve çatışmaların olması normaldir. Ancak bazı çiftler çatışma çözme becerilerinde daha

donanımlıdır (Olson, Loreen, Brathwaith-Down, 2004). Evlilik yaşamını etkileyen temel faktör çatışmanın kendisi değil kullanılan çatışma çözme stratejileridir (Shakarami, Zaharakar, Mohsenzadeh, 2016). Bu noktada çatışmanın yapıcı bir şekilde yönetilmesi, eşlerin karşılıklı olarak birbirini anlamasını sağlayabilir ve ilişkide olumlu değişimler meydana getirebilir (Ting-Toomey vd., 2000). Nitekim araştırmalarda, çatışmaların etkili bir şekilde yönetilmesinin ilişki doyumunu ve yakınlığı artırdığı (Canary, 2003); bununla birlikte çatışmanın iyi yönetilmediği durumlarda ise ilişki memnuniyetsizliğinin arttığı ve ilişkinin zedelendiği (Pruitt ve Kim, 2004) görülmektedir. Suçlama, yok sayma ve eleştirmeden kaçınan partnerler, birbirlerini daha anlayabilir. Çatışmayı etkili bir şekilde yönetebilmek için bireyin kendi duygu ve düşüncelerini açıklaması ve partnerinin söylediklerini onaylamasa da kabul etmesi gerekmektedir. Böylece çiftler bu genel iletişim becerilerini uygulayarak sorun ile ilgili ihtiyaçlarını ve beklentilerini açıklayabilir (Hahlweg, Revenstorf ve Schindler, 1984).

Evlilik ilişkisinde sorun çözme ile ilgili yapılan en temel çalışmalar, evlilik doyumunun saldırma, eleştirme, geri çekilme, yüzleştirme gibi olumsuz etkileşimlerle ve dinleme, ilgilenme ve ödün verme gibi olumlu etkileşimlerle ilişkili olduğunu ortaya koymuşlardır (Gottman, 1994). Bununla birlikte partnerler, stres verici günlük olaylar karşısında problem çözme becerilerini daha çok harekete geçirerek evlilik doyumunu korumaya çalışabilir (Belanger, Laporte, Sabourin ve Wright, 2015). Dolayısıyla çatışma çözme becerilerinde ve evlilik doyumundaki değişimlerin anlaşılması için daha çok araştırmanın yapılmasına ihtiyaç duyulmaktadır (Stinson vd., 2017). Evlilikte sorun çözmenin evlilik doyumu üzerindeki yordayıcı etkisinin belirlenmesi, evlilik ve çift terapilerinde çiftlere yapılacak müdahaleler ve düzenlemeler açısından önemlidir. Buna dayalı olarak, bu araştırmada aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Evli bireylerin evlilikte algıladıkları sorun çözme becerileri, evlilik süresi, çocuk sahibi olma ve ekonomik durumu evlilik doyumunu yordamakta mıdır?
2. Evli bireylerin evlilik doyumları evlilikte algıladıkları sorun çözme becerilerini etkilemekte midir?

Yöntem

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Samsun ilinde bulunan evli bireylerden uygun örnekleme yöntemiyle ulaşılan 187 evli birey oluşturmaktadır. Araştırmaya %51,9'u kadın ve %48,1'i erkek olmak üzere toplam 187 evli birey katılmıştır. Araştırmaya katılan evli bireylerin %18,1'i ilkokul, %12,3'ü ortaokul, %23,5'i lise ve %46'sı üniversite mezunudur. Araştırma grubunun %17,6'sı bir yıldan daha az süreyle, %26,7'si 1-5 yıldır, %19,3'ü 6-10 yıldır, %11,2'si 11-15 yıldır, %25,1'si 16 yıldan daha uzun süreyle evlidir. Ayrıca

%37,4'ü çocuk sahibi değil iken, %20,3'ünün bir çocuğu, %25,7'sinin iki çocuğu, %16,6'sının üç ve daha fazla çocuğu vardır. Araştırma grubunun %41,7'sinin ekonomik durumu orta ve %49,7'sinin ekonomik durumu ise iyi düzeydedir. Ayrıca katılımcıların yaş ortalaması 34.51'dir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada Bilgi Toplama Formu, Evlilik Yaşamı Ölçeği ve Evlilikte Sorun Çözme Ölçeği kullanılmıştır.

Bilgi Toplama Formu: Araştırmacılar tarafından hazırlanan formda katılımcıların demografik özellikleri, evlilik süresi, çocuk sayısı gibi bilgileri almaya yönelik sorular bulunmaktadır.

Evlilik Yaşamı Ölçeği (EYÖ): Evli bireylerin evlilik ilişkisinden sağladıkları genel doyum düzeylerini belirlemek amacıyla Tezer (1996) tarafından geliştirilmiştir. 1 (Kesinlikle katılmıyorum) ile 5 (Kesinlikle katılıyorum) arasında derecelendirilen beşli Likert tipi olan ölçek 10 maddeden oluşmaktadır. Bu ölçekten alınacak en yüksek puan 50, en düşük puan ise 10'dur. Bu ölçekten alınan yüksek puan, evlilik doyumunun yüksek olduğuna işaret etmektedir. Ölçeğin geçerlik çalışması evli ve boşanmış bireyler üzerinde gerçekleştirilmiş ve grupların ölçekten aldıkları puan ortalamaları arasında anlamlı düzeyde fark olduğu belirlenmiştir ($t=6.23$, $p<.01$). Buna göre, ölçeğin evlilik ilişkisinden sağlanan doyum açısından evli ve boşanmış eşleri birbirinden ayırdığını göstermektedir. Ayrıca evli eşlerin aralarında çıkan çatışmaların yarattığı gerginlik düzeyini yansıtan Gerginlik Puanları ile Evlilik Yaşam Ölçeğinden aldıkları doyum puanları arasında hesaplanan korelasyon katsayısı $-.34$ ($p<.01$) olarak tespit edilmiştir. Ölçeğin bireylerin sosyal beğenirlik yönelimlerinden etkilenip etkilenmediklerini anlamak için Tezer (1996) tarafından geliştirilen Kişisel Davranış Anketi puanları ile karşılaştırma yapılmış ve bireylerin sosyal beğenirlik yönelimlerinden çok az etkilendiği görülmüştür ($r=.21$). Ölçeğin, test-tekrar test yöntemi ile belirlenen güvenilirlik kat sayısı $.85$, Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı ise erkek grubunda 0.88 , kadın grubunda $.91$ olarak bulunmuştur. Bu bulgular sonucunda Evlilik Yaşamı Ölçeği'nin geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu belirtilmiştir.

Evlilikte Sorun Çözme Ölçeği (ESÇÖ): Eşlerin evlilikte karşılaştıkları problemleri çözme becerilerine ilişkin algılarını belirlemek amacıyla Baugh, Avery ve Sheets-Hawoth (1982) tarafından geliştirilen ölçek Hünler (2002) tarafından Türk kültürüne uyarlanmıştır. Orijinal formunda yedi dereceli cevaplama seçeneği olan ölçek, beşli Likert tipi ölçeğe dönüştürülmüştür. 9 maddelik ölçekten alınabilecek en yüksek puan 45 en düşük puan ise 9'dur. Ölçekten yüksek puan alınması, bireyin kendini evlilikte sorun çözme becerileri açısından yeterli olarak algıladığını göstermektedir. Ölçeğin Cronbach's alfa iç tutarlılık güvenirliliği $.95$; test tekrar test korelasyonu $.86$ ($p<.001$) ve Çift Uyumu Ölçeği ile olan korelasyonu ise $.61$ ($p<.001$) olarak

bulunmuştur. Hünler ve Gençöz (2003) tarafından yapılan geçerlik ve güvenilirlik çalışmasında ise faktör analizi uygulanmış ve ölçeğin tek faktörlü bir yapıya sahip olduğu belirlenmiştir. Ayrıca Cronbach's alfa iç tutarlılık güvenilirliği .91; madde-toplam korelasyonu ise .63 ve .73 arasında olduğu bulunmuştur. Bu bulgular sonucunda Evlilikte Sorun Çözme Ölçeği'nin geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu belirtilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen veriler, SPSS 20 ve AMOS 20 programlarından yararlanılarak çözümlenmiştir. Evlilik doyumunu yordayan değişkenleri belirlemek için çoklu regresyon analizi ve adimsal regresyon analizi yapılmıştır. Evlilikte sorun çözme ve evlilik doyumuna ilişkin kurulan modeli test etmek için yol analizi yapılmıştır. Elde edilen istatistiklerin anlamlılığı .05 düzeyinde sınanmıştır.

Bulgular

Araştırmaya katılan evli bireylerin Evlilik Yaşam Ölçeği'nden aldıkları puanların ortalaması 41.29 (Ss=8.241) ve Evlilikte Sorun Çözme Ölçeği'nden aldıkları puanların ortalaması 37.64 (Ss=7.226) olarak bulunmuştur.

Regresyon analizinden elde edilen bulgular

Evli bireylerin evlilik doyumlarını yordayan değişkenleri belirlemek amacıyla regresyon analizi yapılmıştır. Regresyon analizinin yapılabilmesi için değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olması gerekmektedir (Büyüköztürk, 2011). Yapılan Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon analizi sonucunda evlilik doyumu ile evlilikte algılanan problem çözme becerileri arasında pozitif yönde ve yüksek düzeyde bir ilişkinin olduğu ($r=.744$, $p<.001$) görülmüştür. Değişkenler arasında ilişki olduğu belirlendiği için yapılan çoklu regresyon analizi sonuçları Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

Yordanan değişken	Yordayıcı değişken	Reg.kat.	St. Hata	β	t	p	İkili r	Kısmi r
	Sabit	13.969	2.326	-	6.005	.000	-	-
	Sorun Çözme	.750	.057	.657	13.224	.000	.744	.701
Evlilik Doyumu	Cinsiyet	.478	.771	.029	.619	.536	.127	.046
	Evlilik Süresi	-2.155	1.067	-.130	-2.020	.045	-.379	-.148
	Çocuk sahibi	-1.472	1.117	-.087	-1.318	.189	-.381	-.098

Evlilikte Algılanan Sorun Çözme Becerileri ve Evlilik Doyumu (Perceived Marital Problem-Solving Skills and Marital Satisfaction)

		olma						
		Ekonomik durum						
		1.792	.813	.108	2.205	.029	.316	.162
R= .781	R ² = .610							
F (5, 181)= 56,553	p= .000							

Tablo 2’deki yordayıcı değişkenlerle evlilik doyumu değişkeni arasındaki ikili ve kısmî korelasyonlar incelendiğinde, evlilikte algılanan sorun çözme ile evlilik doyumu arasında pozitif yönde ve yüksek düzeyde bir ilişkinin olduğu ($r=.744$), ancak diğer değişkenler kontrol edildiğinde iki değişken arasındaki korelasyonun $r=.701$ olduğu görülmektedir. Buradan hareketle evlilikte algıladıkları sorun çözme puanları yüksek olan evli bireylerin evlilik doyumlarının daha yüksek olduğu söylenebilir.

Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları incelendiğinde, evlilikte algılanan sorun çözme ($t=13.224$, $p=.000$), evlilik süresi ($t=-2.020$, $p=.045$) ve ekonomik durumun ($t=2.205$, $p=.029$), evlilik doyumunu anlamlı olarak yordadığı; ancak cinsiyet ($t=.619$, $p=.536$) ve çocuk sahibi olup olmama durumunun ($t=-1.318$, $p=.189$) anlamlı olarak yordamadığı görülmektedir. Çoklu regresyon analizi sonuçlarına göre, “sorun çözme” değişkeninin en yüksek ($\beta=.657$), “ekonomik durum” değişkeninin ise en düşük standardize edilmiş regresyon katsayısına ($\beta=.108$) sahip olduğu belirlenmiştir. Ele alınan beş yordayıcı değişken, evli bireylerin evlilik doyumunun %61’ini ($R^2=.610$, $F(5, 181)=56.553$, $p<.000$) açıklamaktadır.

Söz konusu yordayıcı değişkenlerin evlilik doyumunu yordamadaki güçlerini adımsal olarak belirlemek amacıyla adımsal regresyon analizi yapılmış ve sonuçları Tablo 3’te verilmiştir. Cinsiyet ve çocuk sahibi olup olmama değişkenleri evlilik doyumunu anlamlı düzeyde yordamadığı için adımsal regresyon analizine alınmamış, diğer üç değişken ile analiz gerçekleştirilmiştir.

Tablo 3. Adımsal Regresyon Analizi Sonuçları

	Yordayıcı değişken	Reg.kat.	St. Hata	β	t	R	R ²	F
1	Sabit	9.344	2.146	-	4.355*	.744	.554	229.86
	Sorun Çözme	.849	.056	.744	15.161*			
2	Sabit	13.415	2.282	-	5.877*	.769	.592	133.40
	Sorun Çözme	.790	.056	.693	14.212*			
	Evlilik Süresi	-3.327	.806	-.201	-4.127*			
3	Sabit	13.301	2.251	-	5.909*	.778	.605	93.53

Sorun Çözme	.760	.056	.667	13.552*
Evlilik Süresi	-3.100	.800	-.187	-3.874*
Ekonomik durum	1.989	.798	.120	2.493*

*p<.000

Adımsal regresyon analizinin ilk adımında incelenen “evlilikte sorun çözme” değişkeni evlilik doyumunun %55’ini ($R^2=.554$, $F_{reg}(1, 185)=229.867$, $p=.000$) yordadığı bulunmuştur. Adımsal regresyon analizinin ikinci adımında, 5 yıldan az ve 5 yıldan fazla olarak gruplandırılan “evlilik süresi” değişkeni girmiştir. “Evlilikte sorun çözme” ve “evlilik süresi” değişkenleri birlikte evlilik doyumunun %59’unu anlamlı olarak ($R^2=.592$, $F_{reg}(2, 184)=133.409$, $p=.000$) açıklamaktadır. Adımsal regresyon analizinin son adımında ise kötü ve iyi olarak gruplandırılan “ekonomik durum” değişkeni girmiştir. Evlilik doyumunu etkileyen diğer değişkenler sabit tutulduğunda, “evlilikte sorun çözme, evlilik süresi ve ekonomik durum” değişkenleri birlikte tutumun % 60’ını anlamlı olarak ($R^2=.605$, $F_{reg}(3, 183)=93.532$, $p=.000$) yordamaktadır. Son adımda, standardize edilmiş regresyon katsayısının en yüksek olan değişkenden en düşük olan değişkene doğru sırasıyla evlilikte sorun çözme ($\beta=.667$), evlilik süresi ($\beta=-.187$) ve ekonomik durum ($\beta=.120$) olduğu görülmektedir.

Yordayıcı değişkenlerin yordama sırasını belirlemeye yönelik yapılan adımsal regresyon analizi ANOVA sonuçları Tablo 4’te verilmiştir. Buna göre “evlilikte sorun çözme” değişkeninin evlilik doyumunun %55’ini ($R^2=.554$, $F_{reg}(1, 185)=229.867$, $p=.000$) yordadığı bulunmuştur. Ayrıca “evlilik süresi” değişkeni toplam varyansa %3 oranında ($\Delta R^2=.038$, $F_{Değişim}(1, 184)=17.031$, $p=.000$) ve “ekonomik durum” değişkeni toplam varyansa %1 oranında ($\Delta R^2=.013$, $F_{Değişim}(1, 183)=6.215$, $p=.014$) katkıda bulunmuştur.

Tablo 4. Adımsal Regresyon Analizi ANOVA Sonuçları

Yordanan değişken	Yordayıcı değişken	F Değişim	F Reg	ΔR^2
Evlilik Doyumu	Evlilikte Sorun Çözme	229.867*	229.867	.554
	Evlilik Süresi	17.031*	133.409	.038
	Ekonomik Durum	6.215**	93.532	.013

*p<.001, **p<.05

Değişkenlere ilişkin standardize edilmiş regresyon katsayıları (β), R^2 , ΔR^2 , F_{Reg} ve $F_{Değişim}$ değerleri incelendiğinde, evli bireylerin evlilik doyumlarını birinci sırada “evlilikte sorun çözme”, ikinci sırada “evlilik süresi” ve üçüncü sırada ise “ekonomik durum” değişkenlerinin anlamlı olarak yordadığı anlaşılmaktadır.

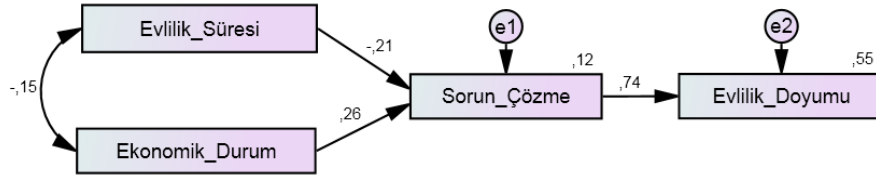

Yol analizinden elde edilen bulgular

Yapısal eşitlik modellemesi, regresyona kıyasla, birçok bağımlı ve bağımsız değişken arasındaki ilişkilerin modellenmesi ile karmaşık bir araştırma problemini tek bir süreçte, sistematik ve kapsamlı bir şekilde ele almayı sağlamaktadır. Ayrıca yol analizinde (*path analysis*) ölçmeden kaynaklanan hata miktarı en aza indirilmektedir (Yener, 2007). Bu nedenle regresyon analizinden elde edilen bulgulara ve ilgili alanyazına göre iki model (Şekil 1 ve Şekil 2) kurulmuştur. Ardından yol analizi ile değişkenlerin doğrudan ve dolaylı etkileri hesaplanmış ve iki modelden elde edilen değerler ve model uyum indeksleri karşılaştırılmıştır.

İlk test edilen modelde, evlilik süresinin ve ekonomik durumun evlilikte sorun çözme becerilerini etkilediği ve sorun çözme becerilerinin de evlilik doyumunu etkilediğini öne süren model test edilmiştir. Modeldeki yolların standardize edilmiş katsayıları Şekil 1’de görülmektedir. Buna göre evlilik süresinin evlilikte sorun çözme becerilerine etkisi .205 ($p<.01$) iken evlilik doyumuna standardize dolaylı etkisi -.153’tür. Ekonomik durumun evlilikte sorun çözme becerilerine etkisi .256, ($p<.001$) iken evlilik doyumuna standardize dolaylı etkisi .191’dir. Sorun çözme becerilerinin evlilik doyumuna etkisi ise .744 ($p<.001$) olarak hesaplanmıştır. Evlilik doyumunu etkileyen faktörler önem sırasına göre sıralandığında, regresyon analizinden elde edilen bulgulardan farklı olarak, birinci sırada “evlilikte sorun çözme”, ikinci sırada “ekonomik durum” ve üçüncü sırada ise “evlilik süresi” olduğu görülmektedir. Ayrıca bu modele ilişkin model uyum indeksleri kabul edilebilir uyum kriterlerini karşılamamaktadır ($\chi^2/df=8.66$, $p=.00$, RMSEA=.203; GFI=.957; AGFI=.787; NFI=.912; CFI=.919).

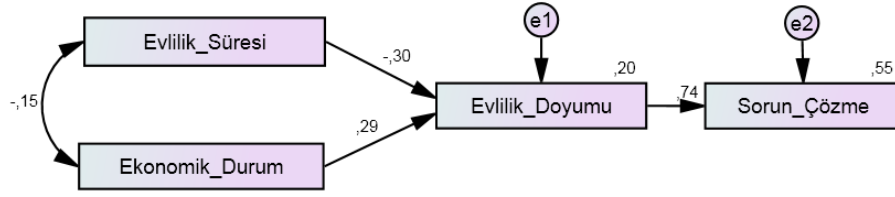

Şekil 1. Birinci modele ilişkin standardize edilmiş katsayı değerleri

Test edilen ikinci modelde ise, evlilik süresinin ve ekonomik durumun evlilik doyumunu etkilediği ve evlilik doyumunun da sorun çözme becerilerini etkilediğini öne süren model test edilmiştir. Modeldeki yolların standardize edilmiş katsayıları Şekil 2’de görülmektedir.

Şekil 2. İkinci modele ilişkin standardize edilmiş katsayı değerleri

Buna göre evlilik süresinin evlilik doyumuna etkisi .297 ($p < .001$) iken evlilikte sorun çözme becerilerine standardize dolaylı etkisi $-.221$ 'dir. Ekonomik durumun evlilik doyumuna etkisi .289, ($p < .001$) iken evlilikte sorun çözme becerilerine standardize dolaylı etkisi $.215$ 'tir. Evlilik doyumunun sorun çözme becerilerine etkisi ise $.744$ ($p < .001$) olarak hesaplanmıştır. Evlilikte sorun çözme becerilerini etkileyen faktörler önem sırasına göre sıralandığında, birinci sırada "evlilik doyumu", ikinci sırada "ekonomik durum" ve üçüncü sırada ise "evlilik süresi" olduğu görülmektedir. Ayrıca bu modele ilişkin model uyum indeksleri iyi uyum kriterlerini karşılamaktadır ($\chi^2/df = .37$, $p = .68$, $RMSEA = .000$; $GFI = .998$; $AGFI = .990$; $NFI = .996$; $CFI = 1.00$). Son modelde evlilik süresi ve ekonomik durum değişkenleri evlilik doyumunun %20'sini açıklarken; evlilikte sorun çözme değişkeninde açıklanan toplam varyans katsayısı (R^2) ise $.55$ olarak hesaplanmıştır.

Tartışma

Bu çalışmada evlilik doyumunu etkileyen değişkenler incelenmiş; regresyon analizinden ve yol analizinden kısmen farklı sonuçlar elde edilmiştir. Yol analizi sonuçlarına göre evli bireylerin evlilik doyumlarını birinci sırada "evlilikte sorun çözme", ikinci sırada "ekonomik durum" ve üçüncü sırada ise "evlilik süresi" değişkenlerinin anlamlı olarak etkilediği belirlenmiştir. Ayrıca evlilik doyumunun açıklanmasında öncelikle evlilikte sorun çözme algısının etkili olduğu görülmekle birlikte bu doğrultuda kurulan model anlamlı bulunmamıştır. Ancak evlilik doyumunun sorun çözme becerileri üzerindeki etkisine ilişkin kurulan modelin iyi uyum kriterlerinde olması dikkati çekmiştir. Buna göre evli bireylerin yüksek evlilik doyumuna sahip olmaları evlilikte karşılaştıkları problemleri çözme becerilerine ilişkin algılarını da olumlu yönde etkilediği bulunmuştur.

Alanyazında çatışma çözme stillerinin evlilik uyumunu anlamlı olarak yordadığını (Özen, 2006; Sardoğan ve Karahan, 2005; Schudlich, Papp ve Cummings, 2011; Stanley, Markman ve Whitton, 2002; Uğurlu, 2003); olumsuz çatışma çözme stilleri arttıkça evlilik uyumunun azaldığını (Hanzal ve Segrin, 2009; Soylu ve Kağncı, 2015) belirten çok sayıda çalışma bulunmakta ve bu çalışmalarda evlilik doyumunun bağımsız değişken

olması dikkati çekmektedir. Güven ve Sevim (2007) tarafından yapılan araştırmada da benzer olarak algılanan problem çözme becerilerinin evlilik doyumu üzerinde yordayıcı etkisinin olduğu belirlenmiştir. Evlilikte algılanan problem çözme becerilerinin eşler arası ilişkinin anlamlı bir yordayıcısı olduğu (Erus ve Canel, 2016) kabul edilmektedir. Kısacası kullanılan çatışma çözme stilleri, evlilik yaşamını değerlendirme biçimini etkilemektedir (Kulik, Walfisch ve Liberman, 2016). Ayrıca evlilikte sorun çözme becerilerine sahip olan çiftler, yaşadıkları stresin evlilik kalitesi üzerindeki olumsuz etkisini de en aza indirebilirler (Woszidlo ve Segrin, 2013). Nitekim yeni evli çiftlerin evlilik doyumlarının uzun dönemli olarak incelendiği bir araştırmada (Neff ve Broady, 2011), etkili sorun çözme becerilerine sahip olan çiftlerin stresle başa çıkma kaynaklarını kullanabildikleri ve evlilik doyumlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Yapılan bu araştırmada ise farklı olarak sorun çözme becerilerinin evlilik doyumunu artırmasından ziyade, evlilik doyumunun sorun çözme becerilerine ilişkin olumlu algıyı artırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu iki değişkenin birbirini etkilediği çok açıktır. Bu nedenle, evli bireylerin evlilik doyumunu geliştirebilmek amacıyla, evlilik ilişkisinde ortaya çıkması kaçınılmaz olan çatışmanın etkili bir şekilde ele alınması, olumlu çatışma çözme stillerinin kullanılması ve çatışmayla baş edilmesinin sağlanması önerilmektedir. Buna ek olarak sorun çözme becerilerine sahip olan çoğu çift, ilişkilerinde meydana gelen birtakım değişiklikler sonucunda strese maruz kalabilir ve sahip oldukları sorun çözme becerilerini aktif olarak kullanamayabilir. Bu nedenle sorun çözme becerilerini kazandırmaya yönelik çalışmalar, evlilik doyumunu artırmak için yeterli olmayabilir. Bu nedenle evlilik doyumunu etkileyen diğer faktörler göz önünde bulundurulurken çiftlere gerekli psikolojik desteğin sağlanması, çiftlerin sorun çözme becerilerine yönelik algılarını da değiştirebilir.

Araştırmada ekonomik durumun evlilik doyumunu ikinci sırada yordadığı ve ekonomik durumu iyi olan bireylerin evlilik doyumunun daha yüksek olduğu bulunmuştur. Yapılan araştırmalarda ailenin ekonomik durumunun evlilik doyumunu yordamadığı (Çağ ve Yıldırım, 2013; Hatipoğlu, 1993; White ve Keith, 1990) ve evli bireylerin evlilik doyumlarının gelir düzeylerine göre anlamlı ölçüde farklılık göstermediği (Çağ, 2011; Kubat, 2012) belirtilmekle birlikte, gelir düzeyi arttıkça evlilikten alınan doyumun arttığı (Çağ, 2011) da görülmüştür. Sabit bir gelire yaşayan bazı çiftlerin finansal problemleri olabilmektedir. İlerleyen yıllardaki yaşamda mal varlığı birikiminin artması yüksek evlilik kalitesiyle ilişkili olmaktadır (Orbuch, House, Mero ve Webster, 1996). Günümüzde ise evliliklerin sağlıklı ilerlemesinde eşlerin sağladıkları kazancın önemli bir etkisi olmaktadır (Çağ, 2011). Bu doğrultuda ekonomik gelirin evlilik doyumunu etkilemesi şaşırtıcı değildir.

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, evlilik süresi evlilik doyumunu üçüncü sırada yordamaktadır. Beş yıldan daha kısa süreyle evli olan

bireylerin evlilik doyumları daha uzun süreyle evli olan bireylerin doyumlarına göre anlamlı düzeyde yüksektir. Alanyazında bu araştırma bulgusunu destekleyecek çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Çınar (2008) tarafından yapılan çalışmada, evlilik süresinin evlilik doyumunu anlamlı olarak yordamadığı ancak 5 yıldan az süreyle evli olan bireylerin evlilik doyumlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Buna benzer olarak Kubat (2012), evlilik doyumunun evlilik süresine göre anlamlı olarak farklılık gösterdiğini ve 3 yıldan az süreyle evli olan çiftlerin evlilik doyumlarının daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Bu bulguların aksine bazı çalışmalarda (Çağ ve Yıldırım, 2013; Hatipoğlu, 1993; Jones, Zabriskie ve Hill, 1995; Sternberg ve Hojjat, 1997; Zeytinoğlu, 2013) evlilik süresinin evlilik doyumunu yordamadığı görülmüştür. Bu farklı sonuçların evlilik doyumunu etkileyen diğer değişkenler açısından katılımcıların farklı özelliklere sahip olmasından kaynakladığı düşünülmektedir. Alanyazında genel olarak evliliğin ilk yıllarında evlilik doyumunun yüksek olduğu ve çocukların doğumuyla birlikte düştüğü belirtilmektedir (Bradbury vd., 2000; Lindahl vd., 1998; Vaillant ve Vaillant, 1993). Bu çalışmada elde edilen bulgunun alanyazında genel olarak kabul gören bulgularla tutarlı olduğu söylenebilir.

Bu çalışmada bir başka bulgu olarak, çocuk sahibi olup olmama durumunun evlilik doyumunu anlamlı olarak yordamadığı görülmüştür. Alanyazında her ne kadar evlilik doyumunun çocukların doğumundan sonra hızlı bir şekilde düştüğü (Lindahl vd., 1998; Vaillant ve Vaillant, 1993) belirtilse de bu çalışmada çocuk sahibi olup olmama durumunun evlilik doyumunu yordamaması dikkat çekicidir. Ancak birçok çalışmada bu bulguya benzer olarak, çocukları olduktan sonra evlilik doyumunda değişiklik olmadığını belirten çiftlerin bulunduğu (Cox vd., 1999; Tucker ve Aron, 1993; White ve Booth, 1985) belirtilmektedir. Her ne kadar çocuk sayısının evlilik doyumunu yordamadığını (Çağ ve Yıldırım, 2013; Hatipoğlu, 1993) ve evlilik doyumunun çocuk sayısına göre anlamlı düzeyde değişmediğini (Çağ, 2011; Çınar, 2008; Zeytinoğlu, 2013) belirten araştırmalar bulunsa da çocuğu olmayanların evlilik doyumunun çocuğu olan çiftlere göre daha yüksek olması (Çağ, 2011; Çınar, 2008; Kubat, 2012) da dikkate değerdir. Bunun nedeni olarak ebeveynliğe geçiş ile birlikte çiftlerin ilişkilerinde meydana gelen değişimler gösterilmektedir. Ancak bazı araştırmalar ilk çocuğun doğumunun evlilik doyumunu düşürdüğünü (Belsky, 1990), bazı araştırmalar ise çocukların varlığının evlilik doyumunu artırdığını (Cowan ve Cowan, 2000; Shapiro, Gottman ve Carrere, 2000) göstermektedir. Tüm çiftlerin ilk çocuğun doğumundan aynı şekilde etkilenmemesinden dolayı (Simpson, Rholes, Campbell, Wilson ve Tran, 2002), çocuk sahibi olup olmamanın evlilik doyumunu üzerinde yordayıcı etkisinin olmadığı söylenebilir.

Sonuç ve Öneriler

Sonuç olarak, eşlerin evlilikte algılanan sorun çözme becerilerini, evlilik doyumu, ekonomik durum ve evlilik süresi etkilemektedir. Özellikle evlilikte sorun çözme algısına en önemli etkisi olan değişkenin evlilik doyumu olduğu görülmektedir. Nitekim iletişim ve çatışma çözme becerilerini içeren çift etkileşimi, evlilik doyumunu artıran önemli bir etkidir. Eşlerin birbirleriyle duygu, düşünce ve beklentilerini paylaşabilmeleri, ilişkiden sağladıkları doyumu devam ettirmektedir. Çiftlerin ilişkileri aile yaşam döngüsündeki her bir geçiş döneminde meydana gelen değişimlerden etkilenebilmektedir. İlişkilerinde oluşabilecek olumsuz etkiler, çiftlerin geçiş döneminde nelerle karşılaşabileceklerine yönelik bilgi sahibi olmalarına, problemler üzerine konuşma becerilerine ve bu sorunların üstesinden nasıl gelebileceklerine dair planlarına bağlı olarak azaltılabilir. Bu nedenle eşlerin bu geçiş dönemlerinde ilişkilerinin nasıl etkileneceği konusunda farkındalıklarının olması, çift iletişimlerinin güçlendirilmesi, sorun çözme ve çatışma yönetme becerilerinin kazandırılması önemli görülmektedir. Evlilik doyumunu artırmak için her ne kadar sorun çözme becerilerini öğrenmenin önemli olduğu belirtilse de bu beceriler tek başına yeterli değildir. Çiftler doyurucu bir ilişkileri olduğunda sahip oldukları sorun çözme becerilerini daha aktif olarak kullanabilmektedir. Bu nedenle sağlıklı eş ilişkileri geliştirme ve ilişki memnuniyetsizliklerini azaltma büyük önem taşımaktadır. Bu doğrultuda evlilik ve aile danışmanlarının evli bireylerle çalışırken evlilik doyumunu yordayan diğer değişkenleri dikkate almaları önerilebilir. Evlilik doyumunu geliştirme konusunda çalışılırken veya uygulama yapılırken evlilikte sorun çözme ve çatışma yönetimi becerilerine yer verilebilir.

Kaynakça

- Barki, H., & Hartwick, J. (2004). Conceptualizing the construct of interpersonal conflict. *International Journal of Conflict Management*, 15, 216–244.
- Baugh, C. W., Avery, A. W., & Sheets-Haworth, K. L. (1982). Marital problem solving scale: a measure to assess relationship conflict negotiation ability. *Family Therapy*, 9, 43-51.
- Belanger, C., Laporte, L., Sabourin, S., & Wright, J. (2015). The effect of cognitive-behavioral group marital therapy on marital happiness and problem solving self-appraisal. *The American Journal of Family Therapy*, 43,103–118. Doi: 10.1080/01926187.2014.956614
- Belsky, J. (1985). Exploring individual differences in marital change across the transition to parenthood: The role of violated expectations. *Journal of Marriage and the Family*, 47 (4), 1037- 1044. Retrieved 01.09.2016, from <http://www.jstor.org/stable/352348>

- Belsky, J. (1990). Children and marriage. In E. D. Fincham & T. N. Bradbury (Eds.), *The Psychology of marriage*, (pp.172-200). New York: Guilford Press.
- Belsky, J., Spanier, G. B., & Rovine, M. (1983). Stability and change in marriage across the transition to parenthood. *Journal of Marriage and the Family*, 45 (3), 567-577. Retrieved 01.09.2016, from <http://www.jstor.org/stable/351661>
- Bradbury, T. N., Fincham, F. D., & Beach, S. R. H. (2000). Research on the nature and determinants of marital satisfaction: A decade in review. *Journal of Marriage and the Family*, 62 (4), 964-980.
- Burr, W. R. (1970). Satisfaction with various aspects of marriage over the life cycle: A random middle class sample. *Journal of Marriage and The Family*, 32 (1), 29-37. Retrieved 05.09.2016, from <http://www.jstor.org/stable/349968>
- Canary, D. J. (2003). Managing interpersonal conflict: A model of events related to strategic choices. In J. O. Greene & B. R. Burles (Eds.), *Handbook of communication and social interaction skills* (pp. 515-549). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Cowan, C. P., & Cowan, P. A. (1995). Interventions to ease the transition to parenthood: Why they are needed and what they can do? *National Council on Family Relations*, 44, 412-423. Retrieved 01.09.2016, from <http://www.jstor.org/stable/584997>
- Cowan, C. P., & Cowan, P. A. (2000). *When partners become parents: The big life change for couples*. Mahway, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Cowan, C.P., Cowan, P.A., Heming, G., Garrett, E., Coysh, W., Curtis-Boles, H., & Boles, A. (1985). Transitions to parenthood: His, hers, and theirs. *Journal of Family Issues*, 6 (4), 451-482. doi: 10.1177/019251385006004004
- Cox, M. J., Paley, B., Burchinal, M., & Payne, C. C. (1999). Marital perceptions and interactions across the transition to parenthood. *Journal of Marriage and the Family*, 61 (3), 611-625. Retrieved 03.09.2016, from <http://www.jstor.org/stable/353564>
- Curun, F. (2006). *Yüklemeler, iletişim çatışmaları, cinsiyet ve cinsiyet rolü yönelimi ile evlilik doyumu arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Çağ, P. (2011). *Evlili bireylerde eş desteği ve evlilik doyumu*. Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Çağ, P. ve Yıldırım, İ. (2013). Evlilik doyumunu yordayan ilişki ve kişisel değişkenler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4 (39), 13-23.
- Çelik, M. (2006). *Evlilik Doymu Ölçeği geliştirme çalışması*. Doktora tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

- Çınar, L. (2008). *Evlilik doyumu: Cinsiyet rolleri ve yardım arama tutumu*. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Duran-Bozkurt, E. (2014). *Evlilik ve çalışan bireylerin tükenmişlik düzeyleri ile evlilik doyumları arasındaki ilişki*. Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Erus, S. M. ve Canel, A. N. (2016). Perceived problem solving skills of married couples predicting self-efficacy beliefs towards their marriages. *Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 6 (1), 129-159
- Glenn, N. D., & McLanahan, S. (1982). Children and marital happiness: A further specification of the relationship. *Journal of Marriage and the Family*, 44 (1), 63-72. Retrieved 05.09.2016, from <http://www.jstor.org/stable/351263>
- Gottman, J. M. (1994). *What predicts divorce? The relationship between marital processes and marital outcomes*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Güven, N. ve Sevim, S. A. (2007). İlişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalar ve algılanan problem çözme becerilerinin evlilik doyumunu yordama gücü. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3 (28), 49-61.
- Hahlweg, K., Revenstorf, D., & Schindler, L. (1984). Effects of behavioral marital therapy on couples' communication and problem-solving skills. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 52 (4), 553-566.
- Hanzal, A., & Segrin, C. (2009). The role of conflict resolution styles in mediating the relationship between enduring vulnerabilities and marital quality. *Journal of Family Communication*, 9 (3), 150-169. Doi: 10.1080/15267430902945612
- Hatipoğlu, Z. (1993). *The role of certain demographic variables and marital conflict in marital satisfaction of husbands and wives*. Unpublished master thesis, Middle East Technical University, Ankara.
- Hünler, O. S. (2002). *The effects religiousness on marital satisfaction and mediator role of perceived marital problem solving abilities between religiousness and marital satisfaction relationship*. Unpublished master thesis, Middle East Technical University, Ankara.
- Hünler, O. S. ve Gençöz, T. (2003). Boyun eğici davranışlar ve evlilik doyumu ilişkisi: Algılanan evlilik problemleri çözümünün rolü. *Türk Psikoloji Dergisi*, 18 (51), 99-108.
- Jones, H. A., Zabriskie, R. B., & Hill, B. (1995). The contribution of couple leisure involvement, leisure time, and leisure satisfaction to marital satisfaction. *Marriage & Family Review*, 40 (1), 69-89.
- Kubat, D. E. (2012). *Evlilikte Aldatma Eğilimi ve Evlilik Doyumu İlişkisinin İncelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Kulik, L., Walfisch, S., & Liberman, G. (2016). Spousal conflict resolution strategies and marital relations in late adulthood. *Personal Relationships, 23*, 456–474. Doi: 10.1111/pere.12137
- Lindahl, K., Clements, M., & Markman, H. (1998). *The developmental course of marital dysfunction*. Bradbury, T. N. (Ed), (pp. 205-236). New York, NY, US: Cambridge University Press.
- Neff, L. A., & Broady, E. F. (2011). Stress resilience in early marriage: Can practice make perfect? *Journal of Personality and Social Psychology, 101* (5), 1050–1067. Doi: 10.1037/a0023809
- Olson, B., Loreen, N., Brathwaith-Down, O. (2004). If you hit me again, i, ll hit you and back: conflict management strategies of individuals experiencing aggression during conflict. *Journal of Communication Studies, 55* (2): 271-85.
- Orbuch, T. L., House, J. S., Mero, R. P., & Webster, P. S. (1996). Marital quality over the life course. *Social Psychology Quarterly, 59*, 162-171.
- Özcan, S. G. (2014). *Evlü bireylerin cinsiyete göre aldatma eğilimleri, evlilik doyum düzeyleri ve cinsel doyum düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özen, A. (2006). *Value similarities of wives and husbands and conflict resolution styles of spouses as predictors of marital adjustment*. Unpublished master thesis, Middle East Technical University, Ankara.
- Özguven, İ. E. (2000). *Evlilik ve aile terapisi* (1. baskı). Ankara: PDREM Yayınları.
- Pruitt, D. G., & Kim, S. H. (2004). *Social conflict: Escalation, stalemate, and settlement*. New York, NY: McGraw-Hill.
- Robbins, R., Stollenberg, C., Robbins, S., & Ross, M. J. (2002). Marital satisfaction and cherokee language fluence. *Measurement and Evaluation in Counseling and Development, 35*, 27-34.
- Sardoğan, M. E. ve Karahan, T. F. (2005). Evli bireylere yönelik bir insan ilişkileri beceri eğitimi programının evli bireylerin evlilik uyum düzeylerine etkisi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 38* (2), 89-102.
- Schudlich, T. D. R., Papp, L. M., & Cummings, E. M. (2011). Relations between spouses' depressive symptoms and marital conflict: A longitudinal investigation of the role of conflict resolution styles. *Journal of Family Psychology, 25* (4), 531–540. Doi: 10.1037/a0024216
- Shakarami, M., Zaharakar, K., & Mohsenzadeh, F. (2016). Determine the contribution of conflict resolution styles in predicting marital commitment. *Journal of Research & Health, 6*, 438- 444. Doi: 10.7508/jrh.2016.04.009

Shapiro, A. F., Gottman, J. M., & Carrere, S. (2000). The baby and the marriage: Identifying factors that buffer against decline in marital satisfaction after the first baby arrives. *Journal of Family Psychology*, 14 (1), 59-70. Doi: 10.1037//0893-3200.14.1.59

Simpson, J. A., Rholes, W. S., Campbell, L., Wilson, C., & Tran, S. (2002). Adult attachment, the transition to parenthood, and marital well-being. In P. Noller ve J. A. Feeney (Eds.), *Understanding marriage: Developments in the study of couple interaction* (pp. 385-408). New York, NY, US: Cambridge University Press. Retrieved 24.06.2016, from <http://books.google.com/books>

Sokolski, D. M., & Hendrick, S. S. (1999). Fostering marital satisfaction. *Family Therapy*, 26 (1), 39-49.

Soylu, Y. ve Kağnıcı, D. Y. (2015). Evlilik uyumunun empatik eğilim, iletişim ve çatışma çözme stillerine göre yordanması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5 (43), 44-54.

Stanley, S. M., Markman, H. J., & Whitton, S. W. (2002). Communication, conflict, and commitment: insights on the foundations of relationship success from a national survey. *Family Process*, 41 (4), 659-675.

Sternberg, R. J., & Hojjat, M. (1997). *Satisfaction in close relationships*. New York: Guilford Press.

Stinson, M. A., Bermudez, J. M., Gale, J., Lewis, D., Meyer, A. S., & Templeton, G. B. (2017). Marital satisfaction, conflict resolution styles, and religious attendance among latino couples: Using the Actor-partner interdependence model. *the family journal. Counseling and Therapy for Couples and Families*, 25 (3), 215-223. Doi: 10.1177/1066480717710645

Teachman, J. D., Polonko, K. A., & Scanzoni, P. (1987). *Democracy of the family. Handbook of marriage and the family*. (pp.3-36) Newyork: Plenum.

Tezer, E. (1992). Evlilik doyumu ve iş doyumu: Bir ön çalışma. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 1 (3), 24-26.

Tezer, E. (1996). Evlilik ilişkisinden sağlanan doyum: Evlilik Yaşam Ölçeği. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 7 (2), 1-7.

Ting-Toomey, S., Yee-Jung, K. K., Shapiro, R. B., Garcia, W., Wright, T. J., & Oetzel, J. (2000). Ethnic/cultural identity salience and conflict styles in four US ethnic groups. *International Journal of Intercultural Relations*, 24, 47-81.

Tucker, P. & Aron, A. (1993). Passionate love and marital satisfaction at key transition points in the family life cycle. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 12, 135-147.

Uğurlu, O. (2003). *Evlilikte çiftlerde cinsiyet ayrımına ilişkin tutumlar, çatışma yönetimi biçimleri ve evlilik uyumu arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Vaillant, C. O., & Vaillant, G. E. (1993). Is the U-curve of marital satisfaction an illusion? A 40-year study of marriage. *Journal of Marriage and the Family*, 55, 230-239.
- Vural-Batik, M. ve Kalkan, M. (2016). Evli bireylerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumu. *VI. Uluslararası Canik Sempozyumu*, 5-7 Mayıs, Samsun.
- Waldron, H., & Routh, D. K. (1981). The effect of the first child on the marital relationship. *Journal of Marriage and the Family*, 43 (4), 785-788. Retrieved 05.09.2016, from <http://www.jstor.org/stable/351335>
- White, L. K., & Booth A. (1985). The quality and stability of remarriages: The role of step children. *American Sociological Review*, 50, 689-698.
- White, L., & Keith, B. (1990). The effect of shift work on the quality and stability of marital relations. *Journal of Marriage and the Family*, 52, 453-462.
- Wosidlo, A., & Segrin, C. (2013). Direct and indirect effects of newlywed couples' neuroticism and stressful events on marital satisfaction through mutual problem solving. *Marriage & Family Review*, 49 (6), 520-545. Doi: 10.1080/01494929.2013.772933
- Yener, H. (2007). *Personel performansına etki eden faktörlerin yapısal eşitlik modeli (YEM) ile incelenmesi ve bir uygulama*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Zeytinoğlu, E. (2013). *Evli bireylerin benlik saygısı, kıskançlık düzeyi, evlilikteki çatışmalar ve evlilik doyumu arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

